ДО НАУЧНОТО ЖУРИ, УТВЪРДЕНО СЪС ЗАПОВЕД НА ДИРЕКТОРА НА ИНСТИТУТА ЗА ДЪРЖАВАТА И ПРАВОТО ПРИ БАН ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА ОТКРИТО ЗАСЕДАНИЕ ЗА ЗАЩИТА ОТ ЗАДОЧНИЯ ДОКТОРАНТ МАДЛЕН РАДЕНКОВА КАВРЪКОВА НА ДИСЕРТАЦИОНЕН ТРУД ЗА ПРИСЪЖДАНЕ НА ОБРАЗОВАТЕЛНАТА И НАУЧНА СТЕПЕН „ДОКТОР”

Р Е Ц Е Н З И Я

от
проф. д-р Иван Владимиров от ЮФ на УНСС

УВАЖАЕМИ КОЛЕГИ-ЧЛЕНОВЕ НА НАУЧНОТО ЖУРИ,

Със заповед № РД-09-27 от 15 април 2015 г. на директора на Института за държавата и правото при БАН съм утвърден за външен член на научното жури за провеждане на открито заседание за защита от задочния докторант по международно частно право в секция „Международноправни науки” Мадлен Раденкова Кавръкова на дисертационен труд на тема „Проблеми на международното частно право в областта на международния автомобилен превоз на товари”, представен за присъждане на образователната и научна степен „доктор” в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6 Право (международно частно право). На първото си заседание, което се състоя на 21 април 2015 г., научното жури ми възложи да съставя рецензия.

Запознаването с дисертационния труд позволява да се направят няколко извода.

Темата, на която авторката е посветила своя дисертационен труд, е актуална. Автомобилният товарен транспорт е основна икономическа дейност. Без него икономиката на държавите не

би функционирала. Секторът на автомобилния товарен транспорт в Европейския съюз и в Бълтария се развива много динамично. Наред с автомобилния транспорт през последните десетилетия изключително развитие има и мултимодалният транспорт, при който за превоз на стоките се ангажират различни видове транспорт (железопътен, автомобилен, морски, речен, въздушен) (с.6 от дисертационния труд).

До момента в българската правна литература липсва цялостно изследване на проблематиката за определяне на компетентен съд за частноправни спорове, произтичащи от международния автомобилен превоз на товари според Конвенцията за договори за международен автомобилен превоз на стоки (CMR) и според правото на Европейския съюз, както и на специфичните проблеми при квалификацията на понятието „превозвач" по смисъла на CMR в различните държави-членки. Липсват изследвания и за празнотите в уредбата на CMR, както и за определянето на приложимото право към договора за международен автомобилен превоз на товари (с.7). Дисертационният труд е първото в българската правна литература цялостно самостоятелно изследване с монографична задълбоченост на проблемите на международното частно право в областта на международния автомобилен превоз на товари.

Прилагането на методи на изследване като анализ, индукция, дедукция, синтез, исторически и сравнителтоправен метод, както и на системния подход (с.12) са позволили на авторката да постигне целите на труда, а именно: а) разглеждането на съществуващата правна уредба на въпросите на международното частно право за определяне на компетентен съд и приложимо право при международния автомобилен превоз на стоки както в случаите на самостоятелен договор, така и когато автомобилният превоз е част от мултимодален договор; б) извършването на анализ относно празнотите в уредбата на въпросите на международното частно право в CMR и начина на запълване

на тези празноти; в) изготвянето на предложения за подобряване на действащата правна уредба на международния автомобилен превоз на товари в рамките на Европейския съюз (с.9-10).

Структурата на дисертационния труд от 198 компютърни страници е почти напълно съобразена с изискванията на чл.27, ал.2, изр. второ в редакцията според ДВ, бр.19 от 2011 г. на Правилника за прилагане на Закона за развитието на академичния състав в Република България - ППЗРАСРБ. Тази структура обхваща заглавна страница, увод, изложение, разпределено в четири глави, заключение, библиография и списък на използваната литература. За да се постигне пълно съобразяване с посочената разпоредба на ППЗРАСРБ, необходимо е авторката на дисертационния труд да представи в ИДП при БАН до датата на защитата изискуемата декларация за оригиналност.

Използвана е цялата достъпна българска и чуждестранна литература по проблемите на международното частно право в областта на международния автомобилен превоз на товари. Библиографията обхваща 31 заглавия на български език и 14 заглавия на английски и немски език. На някои от съчиненията на чуждестранни автори се извършва позоваване за първи път в български правен научен труд. Изпозваните съчинения са коректно цитирани. На правен анализ са подложени 36 решения на европейски съдилища (с.194-196) и 18 решения и определения на български съдилища (с.197-198). Разгледани са регламенти на институции на Европейския съюз, които регламенти засягат предмета на дисертационния труд.

Авторката оценява критично разпоредби на нормативни актове, литературни източници и мотиви на съдебни решения. Тя не отбягва да изрази обосновано собствено мнение по засегнати в тях въпроси от обхвата на дисертационния труд.

Пример съставлява нейното критично отношение към практиката по прилагането на чл.25 от Регламент 1215/2012 по

въпроса за действителността на пророгационната клауза, отпечатана на товарителницата от превозвача на език, който не е известен на изпращача (товародателя, товарополучателя или спедитора) и не е езикът, на който е сключен договорът за международен автомобилен превоз на товара. Авторката обосновано приема, че такава пророгационна клауза не би могла да изпълни изискванията на чл.25 от Регламента, тъй като не би могла да играе ролята на надлежно писмено доказателство в случай, че цели удостоверяване на устно постигнатото споразумение за избор на съд (с.72).

Друг пример на критично отношение е изразеното от авторката несподеляне на разбиране на български съд, че искове по дължими и неплатени възнаграждения не попадат в обхвата на чл.32 от CMR, посветен на специалната едногодишна давност (с.152). Тя обосновава научното си схващане, че иск за неплатеното превозно възнаграждение е иск, свързан с превоза и подчинен на конвенцията (с.153).

Основните твърдения на авторката са правилни и не възбуждат съмнение. *Дисертационният труд показва, че тя притежава задълбочени научни познания по специалността «международно частно право», по която е трудът, и че има способности за самостоятелни научни изследвания.* Такива познания и способности съгласно чл.6, ал.3 (нова, ДВ, бр.101 от 2010 г.), изр. второ от Закона за развитието на академичния състав в Република България – ЗРАСРБ са предпоставка за присъждане на претендираната от авторката образователна и научна степен «доктор».

Съдържанието на дисертационния труд отговаря на изискванията на чл.6, ал.3 (нова, ДВ, бр.101 от 2010 г.), изр. първо от ЗРАСРБ. <u>В труда се съдържат научни и научноприложни резултати, които по мое мнение съставляват приноси в науката за международното частно право.</u>

Такива приноси са научните схващания, които авторката доразвива в него по засегнатите въпроси. Приносен характер, има, например, изводът, че поради липса в CMR на правила за

оформяване на пророгация на компетентност и за съдържанието на общото съгласие, като субсидиарен източник ще се ползва Регламент 121/2012, включително формалните изисквания в чл.25 от него, респективно чл.57 от Брюкселската конвенция и Регламент 44/2001. По тези разпоредби е формирана трайна и непротиворечива практика на СЕС (с.53-54).

Приноси в науката за международното частно право съставляват и доразвитите от авторката схващания в случаите на критично оценяване на литературни източници или мотиви на съдебни решения (вж. предходната страница).

Приносен характер имат и добре обоснованите от авторката предложения за усъвършенстване на законодателството на Република България (предложения de lege ferenda). Такова, например, е предложението да се създаде нов чл.378а на Търговския закон, която разпоредба да урежда превоза на товар по различни видове транспорт (с.189).

Характер на приноси съставляват и предложенията de conventione ferenda. Например, такова е предложението при бъдеща ревизия на CMR разпоредбите на чл.1 и 2 от конвенцията да бъдат прецизирани и съобразени с развитието както на мулдимодалния транспорт, така и с развитието на останалите унимодални транспорти, чиито многостранни международни договори са ревизирани и осъвременени (с.186).

От тази група е и предложението Европейският съюз да се присъедини към CMR и по този начин да се предостави на СЕС правомощието да дава тълкуване на конвенцията, което да е задължително за територията на всички държави-членки (с.188).

Основните части на дисертационния труд са публикувани в четири статии, озаглавени както следва: а) Проблемът за скритото стълкновение на норми на Регламент 44/2001 и Конвенцията за договора за международен автомобилен превоз на стоки, сп.»Правна мисъл», 2010, №4, с.57 – 70; б)

Действия на пророгационнната клауза, включена в товарителницата при договор за международен автомобилен превоз на товари, сб.»Научни трудове на Института за държавата и правото», том VI, София, 2011, с.53-71; в) Определяне на приложимо право към договорите за международен мултимодален превоз, сб.«Научни трудове на Института за държавата и правото», том VII, София, 2012, с.416-425; г) Пророгация на международната компетентност на съдилищата по граждански и търговски дела съгласно Регламент 44/2001 на Съвета, сб.»Правото – наука, традиции и актуалност», Университетско издателство «Паисий Хилендарски», Пловдив, 2012, с.538-545.

Позволявам си да привлека вниманието на авторката на дисертационнния труд върху някои части от изложението, които по мое мнение се нуждаят от уточняване или от допълнително аргументиране.

От уточняване, че става дума за CMR, и от преместване в частта на изложението на с.14, която се отнася за влизането на конвенцията в сила изобщо, след като пет държави са депозирали документа си за ратификация, се нуждае информацията, съдържаща се в бележка № 126 под линия на с.61. Изясняването на присъединяването на Република България към CMR и на влизането на конвенцията в сила за България следва да бъде в началото на изложението. По смисъла на чл.26 на Виенската конвенция за правото на международните договори от 1969 г., по която Република България е страна, задължителен е всеки действащ за нея международен договор.

От допълнително аргументиране има нужда не само информацията на с.14 за единствения Протокол за изменение и допълнение на CMR, подписан на 5 юли 1978 г. в Женева, но и изложението на с.168-169 за обективно приложимо право към договора за международен автомобилен превоз на товари. Текстът в оригинал е публикуван в United Nations Treaty Series, vol.1208, I-1987, p.427-441. По информация от

Секретариата на ООН към 17 май 2012 г. 41 държави са ратифицирали този протокол или са се присъединили към него. Република България не е сред тях. Следователно, за България CMR е в сила в първоначалната й редакция с изключение на новата редакция на чл.23, §3 от CMR. Тази нова редакция предвижда, че обезщетението не трябва да превишава 8.33 разчетни единици на килограм липсващо брутно тегло и, както е изтъкнато в бележка № 179 под линия на с.90, е възприета почти дословно от българския законодател в чл.71, ал.3 от Закона за автомобилните превози. Но ако другата държава е нечленка на Европейския съюз, в която започва или завършва международният автомобилен превоз на товари, по силата на чл.1, ал.1 CMR може да се окаже изцяло приложима в изменената и допълнена редакция. Такива последици могат да настъпят, когато насрещната държава е членка на Европейския съюз и участничка в Протокола към CMR и не са изпълнени изискванията на чл.5, ал.1 от Регламент 593/2008 г. Както е посочено в бележка № 331 под линия на с.169, съгласно чл.5, ал.2 от Регламента в такава хипотеза се прилага правото на държавата, в която се намира договореното между страните място на доставяне.

Дисертацията би спечелила от избягването на отделни неточни твърдения. Такова, например, е твърдението, че „Хамбургските правила допълват Брюкселската конвенция" (с.32). Твърдението не намира опора в цитираните съчинения на посочените страници, където се говори изключително за предназначението на Хамбургските правила да заменят Брюкселската конвенция от 1924 г., което не е осъществено.

Изтъкнатите отделни недостатъци не са в състояние да намалят достоинствата на дисертационния труд, които бяха отбелязани в началото на тази рецензия. Посочването им се предприема единствено за да се окаже на авторката помощ да подобри труда, като ги избегне при евентуалното му издаване. Тези недостатъци не се отразяват отрицателно върху общата

положителна оценка, каквато дисертационният труд заслужава.

Следователно, представеният на вниманието на научното жури дисертационен труд на задочния докторант Мадлен Раденкова Кавръкова на тема „Проблеми на международното частно право в областта на международния автомобилен превоз на товари" за присъждане на образователната и научна степен „доктор" по моя преценка отговаря на изискванията на чл.6, ал.3 (нова, ДВ, бр.101 от 2010 г.), изр. първо и второ от Закона за развитието на академичния състав в Република България и на чл.27, ал.1 (нова, ДВ, бр.19 от 2011 г.), изр. първо и второ от Правилника за прилагане на Закона за развитието на академичния състав в Република България. Дисертационният труд съдържа научни и научноприложни резултати, които представляват оригинални приноси в науката за международното частно право. Той показва, че неговата авторка притежава задълбочени научни познания по специалността „международно частно право", по която е трудът, и че тя има способности за самостоятелни научни изследвания. В резултат на извършеното проучване на дисертационния труд смятам, че в случая са налице законовите условия за придобиване от кандидатката на образователната и научна степен „доктор". В качеството си на член на научното жури и на рецензент изразявам положителното си становище по въпроса за присъждане на задочния докторант Мадлен Раденкова Кавръкова на претендираната от нея образователна и научна степен „доктор" в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6 Право (международно частно право).

София, 22 май 2015 година

ЧЛЕН НА НАУЧНОТО ЖУРИ-РЕЦЕНЗЕНТ:

(проф. д-р Иван Владимиров)